

AUFs innspill til Ekstremismekommisjonen

AUF og Arbeiderpartiet ble sommeren 2011 ofre for Norgeshistoriens mest brutale terrorangrep. Bombinga av statsministerens kontor i Regjeringskvartalet, og massakren på AUFs sommerleir på Utøya ble utført av en høyreekstrem terrorist som hatet verdiene den norske arbeiderbevegelsen var et symbol på. Terrorangrepet 22. juli 2011 må omtales som det politisk motiverte terrorangrepet det var, og kun gjennom å sette søkelys på ideene som lå bak de grusomme handlingene, kan Norge ta et ordentlig oppgjør med terroren som drepte 77 uskyldige mennesker sommerdagen i 2011.

Ekstremismekommisjonen har fått i mandat å belyse hvilke forhold som gir grobunn for ekstremisme og radikaliserings i Norge. I tiåret etter 2011, har AUF i stor grad opplevd at det norske samfunnet har sviktet med å ta et ordentlig oppgjør med verdisynet, konspirasjonsteoriene og det politiske hatet som motiverte terrorangrepet. Til tross for at troen på Eurabia-teorien, og det medfølgende hatet mot muslimer var sterkt til stede i gjerningsmannens idéverden, har Norge ikke lyktes med å verne om minoriteter i Norge som er særlig utsatt for hat, rasisme, trusler og vold. Terrorangrepet mot Al Noor-moskeen i Bærum 10. august 2019 var et bevis på nettopp det.

Terror rammet Oslo igjen 25. juni 2022, denne gangen trolig utført av en radikal jihadist rettet mot skeive utenfor London pub. Angrepet viste hvor utsatt LHBTI-personer fremdeles er i Norge. Det skeive miljøet etterlyste i etterkant av terroren en offentlig samtale om hatet mange skeive, og særlig transpersoner, utsettes for fra både høyreekstremer og religiøse ekstreme miljøer. En slik samtale uteble nok en gang. Norsk offentlighets sviktende evne til å ta tak i ideene bak Al-Noor-angrepet, drapet på Johanne Zhangjia Ihle-Hansen og angrepet mot LHBTI-personer på London pub er en videreføring av problemene knyttet til det manglende oppgjøret med norsk rasisme, minoritetshat og ekstremisme.

Siden 2011 har Norge blitt utsatt for to terrorangrep; unge radikalisererte nordmenn har vervet seg som fremmedkrigere til Syria og Ukraina og flere terroraksjoner er trolig blitt avverget. Skal vi lykkes med å knuse de ekstreme miljøene og hindre normalisering av ekstreme ideer, må kampen mot ekstremismen må kjempes på flere fronter. De politiske slagene står der hatet viser ansikt, men den langsiktige motstanden skjer gjennom å bygge et samfunn som ikke gir grobunn for nye terrorister og voldsmenn. AUF mener overordnet at det norske demokratiet er vårt viktigste bolverk mot terror og vold. Et inkluderende samfunn som gir tilhørighet til hver enkelt er avgjørende for å motvirke det utenforskapet som foregriper radikaliserings. Vi må erkjenne at terroristen bak 22. juli-angrepet ikke oppsto i et vakuum. Han vokste opp i, og er et resultat av det norske samfunnet. Her falt han utenfor, her skapte han sine fiendebilder. For å bekjempe radikaliserings må vi derfor styrke laget rundt dem som havner utenfor fellesskapsarenaer som skolen, utdanning og arbeidsplassen. Vi må jobbe for et Norge der ungdom vokser opp som demokratiske medborgere, hvor meninger brytes uten vold, og hvor flere, ikke færre kjenner seg som en del av et større vi.

AUF mener Ekstremismekommisjonen bør vurdere følgende:

Demokratisk beredskap:

- Anerkjennelse betydningen av at flere ungdommer deltar og organiserer seg i demokratiet. Øke den økonomiske støtten til ungdomspartiene for å gjøre organisasjonene mer robuste og i stand til å tilby medlemsaktivitet til flere.
- Styrke mediestøtten, og sørge for forutsigbare støtteordninger til lokalmedia.
- Det politiske Norge må i fellesskap ta avstand fra ekstreme alternative mediers spredning av falske nyheter og konspirasjonsteorier.
- At Norge skal gå i front for en global åpenhetskonvensjon for å skape full åpenhet knyttet til teknologiselskapenes bruk av algoritmer og hvordan disse overvåker innhold på sine plattformer.
- Arbeide for sterkere statlig regulering av bruk av kunstig intelligens (AI) og utvidet virkelighet (AR), og vurdere forbud mot biometrisk overvåking.
- Det bør arbeides for en tydeliggjøring for forbrukere hva som er opphavet til annonser og innlegg i sosiale medier rettet mot valg.

Forskning og formidling:

- Alle norske ungdomsskoleelever bør få tilbud om besøk til 22. juli-senteret og/eller læringscenteret på Utøya.
- Formidling om 22. juli må legge til grunn forståelsen av at terroren var et politisk motivert angrep på Arbeiderpartiet og AUF, med bakgrunn i høyreekstreme konspirasjonsteorier og ideer. Formidling om andre terrorangrep, radikaliserings og ekstremisme må i større grad settes i en situasjonell, ideologisk og politisk kontekst.
- C-REX Senter for ekstremismeforskning sikres økonomisk støtte for videre forskning på temaer knyttet til senterets mandat, og bør utvides til å også kunne gi faglig påfyll til oppdaterte trendanalyser til samfunnsdebatten.
- De synlige sporene etter 22. juli-angrepet i Høyblokka bevares for ettertiden, og avsettes til 22. juli-senterets virke.
- 22. juli-senteret og Wergelandssenterets arbeid med demokratiopplæring sikres videre finansiering, og bør vurderes å utvides til resten av landet slik at alle elever sikres lik tilgang på 22. juli-undervisning.
- Studietilbud og kompetanse om ekstremisme og radikaliserings må styrkes.

Justis og beredskap:

- PSTs mandat bør utvides til å også gjelde politisk eksponerte personer utenfor Stortinget og Regjeringen.
- Politiets kapasitet til å etterforske hatkriminalitet for å begrense radikaliserings og ekstremisme, herunder styrking av hatkrimgruppa, må økes.

- Politiets arbeid med å følge opp bekymringsmeldinger om radikaliseringsmå styrkes.
- Styrke rettsvernet til grupper som er særlig utsatt for hets, trusler og trakassering i offentligheten, som transpersoner, skeive, kvinner og folk med minoritetsbakgrunn.
- Styrke Kriminalomsorgen, øke bemanningen i fengslene, og styrke arbeidet mot radikaliseringsog ekstremisme i norske fengsler. Gjennomgå hvordan innsatte med ekstreme ideologiske overbevisninger håndteres i Kriminalomsorgen.
- Vurdere lovgivning som i større grad ansvarliggjør sosiale-medieselskaper for å fjerne hatefulle og diskriminerende ytringer på deres plattformer.
- Vurdere å omfatte fornektelse av handlinger ansett av en internasjonal rett som folkemord av straffelovens paragraf for hatkriminalitet.
- Vurdere kriminalisering av omsetning og bruk av diskriminerende og hatefulle symboler og gjenstander.

Inkludering:

- Fullfinansiere fullføringsreformen, og sørge for at elever som står i fare for å falle fra i utdanningsløpet får et oppfølgingstilbud som er tilpasset den enkelte elev.
- Styrke laget rundt elevene og lærerne i skolen gjennom å ansette flere sosial- og miljøarbeidere, helsesykepleiere, barne- og ungdomsarbeidere, NAV-veiledere og folkehelsekoordinatorer. Øremerke midler til at skoler som ser behov for det ansetter minoritetsrådgivere for å forebygge sosial kontroll, minoritetsstress og motarbeide rasisme og diskriminering i skolen.
- Styrke frivilligheten og idretten, og gjøre organiserte fritidstilbud tilgjengelig for alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn og betalingsevne.
- Følge opp Stoltenberg-utvalgets (NOU 2019:3) anbefalinger for å motarbeide kjønnsforskjeller i skolen. Deriblant innføre obligatorisk heldagsskole for alle elever på 1.–4. trinn, som tilrettelegger for fysisk aktivitet, fritidsaktiviteter, leksehjelp, og fordypning i ulike læringsaktiviteter, og rom for frilek.
- Styrke det psykiske helsetilbudet rettet mot gutter. Deriblant sørge for at helsestasjoner og andre lavterskeltilbud utarbeider egne opplegg rettet mot gutter, slik at man senker terskelen for å ta kontakt.
- Etablere et tilbud innenfor offentlig psykisk helsevern for barn som opplever rasisme og diskriminering. Tjenesten bør være spesielt rettet mot alle barn med minoritetsbakgrunn, uavhengig av familiens inntekt eller hvor i landet man befinner seg.
- Styrke barnevernet gjennom å styrke økonomien i det kommunale barnevernet, og øremerke midlene som bevilges til kommunene. Videre bør anbudsordningen innen barnevernet avvikles, og erstatte de kommersielle aktørene med offentlige eller frivillige ikke-kommersielle aktører.